Verdeling van de onderwijsmiddelen in de rijksbijdrage over de domeinen alfa, bèta, gamma en medisch

Aanleiding

Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) voor 2023 heeft de Tweede Kamer een motie van de leden Van der Woude (VVD) en Van der Graaf (CU) aangenomen. Deze motie verzoekt het kabinet om "in de technologiestrategie een analyse te maken van de verdeling van onderzoeks- en onderwijsmiddelen over alfa, bèta, gamma en (technisch-)medische wetenschap in Nederland en andere landen" en "bij deze analyse van de financiële middelen een nadere uitsplitsing te maken naar specifieke sectoren en technologieën binnen de brede domeinen alfa, bèta, gamma en (technisch-)medische wetenschap, inclusief de relevantie van deze sectoren of technologieën voor grote maatschappelijke transities."

De beantwoording van deze motie bestaat uit verschillende onderdelen. Dit onderdeel brengt in kaart welk deel van het onderwijsdeel en het deel kwaliteitsbekostiging kan worden toebedeeld aan de domeinen alfa, bèta en gamma en medisch. Het is daarmee een update van de motie-Tielen[1] voor de jaren 2019 t/m 2023. Een verschil met de beantwoording van de motie-Tielen is dat deze keer alleen de onderwijsmiddelen zijn meegenomen aangezien het Rathenau Instituut voor de beantwoording van deze motie een uitsplitsing van de onderzoeksmiddelen heeft gemaakt.[2]

Hoofdlijnen bekostigingssystematiek

De bekostiging van het hoger onderwijs bestaat uit verschillende componenten. Voor elk van deze componenten geldt dat het budget over de instellingen wordt verdeeld op basis van een verdeelmodel. Voor een deel gebeurt dit op basis van studentenaantallen (inschrijvingen en behaalde graden), maar voor een aanzienlijk deel ook niet. In tabel 1 staan de bekostigingscomponenten van de rijksbijdrage, het bijbehorende budget voor 2023 en het percentage dat variabel is op basis van studentenaantallen. Van het totale budget is in 2023 in het hbo 80 procent variabel en in het wo 45 procent.

Tabel 1: Componenten van de bekostiging

Bekostigingscomponent	**Budget 2023 (in mln. €)**	**Percentage variabel (studentgebonden)**
Hoger beroepsonderwijs		
Onderwijsdeel	3.868	79%
Kwaliteitsbekostiging	362	89%
Deel ontwerp en ontwikkeling*	188	78%
Wetenschappelijk onderwijs		
Onderwijsdeel	3.027	62%
Kwaliteitsbekostiging	221	100%
Onderzoekdeel*	2.996	12%[3]
Werkplaatsfunctie UMC's*	803	30%

* Deze componenten van de bekostiging zijn verder niet meegenomen in de analyse.

[1] Bijlage bij Kamerstukken II 2018/19, 31 288, nr. 741.

[2] Rathenau Instituut (2023). *R&D-investeringen naar wetenschapsgebied*.

[3] 12% van het onderzoekdeel is variabel op basis van bekostigde graden en 15% van het onderzoekdeel is variabel op basis van promoties en ontwerpercertificaten.

De studentgebonden financiering in de bekostiging wordt verdeeld op basis van *bekostigde* inschrijvingen en graden. Het aantal bekostigde inschrijvingen is lager dan het totaal aantal ingeschreven studenten. Bekostigde studenten zijn studenten die:

- nominaal studeren;
- niet eerder een graad hebben behaald (dit geldt afzonderlijk voor de bachelor en voor de master);
- afkomstig zijn uit Nederland of de Europese Economische Ruimte (EER);
- en voldoen aan de overige voorwaarden.

Niet iedere bekostigde student telt even zwaar mee in het verdeelmodel. In de bekostiging worden drie tarieven onderscheiden: laag, hoog en top. De reden is dat instellingen voor het verzorgen van bepaalde opleidingen hogere kosten maken dan voor andere opleidingen.

Tabel 2: Wegingsfactoren in de studentgebonden financiering

	Hbo	**Wo**
Laag	1	1
Hoog	1,28	1,5
Top	1,5	3

Gehanteerde methode

Voor de uitvoering van deze motie is berekend welk deel van de rijksbijdrage toebedeeld kan worden aan de domeinen alfa, bèta, gamma en medisch. Deze berekening is een *benadering* van de verdeling van de rijksbijdrage over de genoemde domeinen. In de eerste plaats is alleen de studentgebonden financiering meegenomen, door deze op basis van het verdeelmodel toe te rekenen aan de domeinen. De vaste bekostiging kan niet worden toebedeeld aan een van de domeinen.

Daarnaast hanteert OCW geen indeling in domeinen, maar in CROHO-onderdelen ('CROHO' staat voor Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs). In het CROHO-register zijn alle erkende opleidingen van universiteiten en hogescholen opgenomen en ingedeeld in tien onderdelen. Om de gevraagde uitsplitsing naar domeinen te maken, zijn de CROHO-onderdelen grofweg toegewezen aan de domeinen alfa, bèta, gamma en medisch. Daarbij is gekozen voor de indeling zoals deze in tabel 3 is opgenomen.

Tabel 3: Toedeling CROHO-onderdelen aan domeinen

CROHO-onderdeel	**Domein**
Onderwijs	Alfa
Taal en cultuur	
Landbouw en natuurlijke omgeving	Bèta
Natuur	
Techniek	
Economie	Gamma
Gedrag en maatschappij	
Recht	
Gezondheidszorg	Medisch
Sectoroverstijgend	Alfa/bèta/gamma

Verder zijn bij het toedelen van studenten aan domeinen de volgende keuzes gemaakt:

- de lerarenopleidingen voor biologie, natuurkunde, scheikunde en wiskunde zijn toebedeeld aan de sector bèta in plaats van alfa;
- in het CROHO-onderdeel 'natuur' zijn alleen wo-opleidingen opgenomen;
- het CROHO-onderdeel 'sectoroverstijgend' is een zeer divers CROHO-onderdeel. Hiervan is 1/3 toebedeeld aan alfa, 1/3 aan bèta en 1/3 aan gamma;
- de inschrijvingen en graden van de Open Universiteit zijn toebedeeld aan het CROHO-onderdeel 'gedrag en maatschappij'. De inschrijvingen en graden van de Transnationale Universiteit Limburg zijn toebedeeld aan het CROHO-onderdeel 'techniek';
- de cijfers voor 2023 zijn voorlopig omdat deze gebaseerd zijn op de 2e rijksbijdragebrief.

Met deze methode kan worden benaderd hoe de rijksbijdrage van OCW is verdeeld over de verschillende domeinen. Instellingen ontvangen de rijksbijdrage als lumpsumbekostiging. Zij kunnen zelf bepalen hoe zij het geld verdelen binnen de instelling en kunnen afwijken van de verdeling zoals die door OCW wordt gehanteerd. Daardoor kan de daadwerkelijke besteding van de rijksbijdrage door de instellingen afwijken van de in deze analyse gepresenteerde verdeling over de domeinen.

Resultaten

Hoger beroepsonderwijs

In tabel 4 staat het aantal bekostigde inschrijvingen en graden in het hbo, uitgesplitst naar domein en tarief, voor de periode 2019-2023. Op basis van de bekostigde inschrijvingen en graden is berekend welk bedrag kan worden toebedeeld aan elk van de domeinen. Deze bedragen zijn in tabel 5 te vinden. In tabel 6 staat een uitsplitsing van de bedragen per CROHO-onderdeel. In grafiek 1 is het relatieve aandeel van de studentgebonden financiering per domein weergegeven.

Tabel 4: Aantal bekostigde inschrijvingen en graden in het hbo, uitgesplitst per domein en tarief

Domein	**Tarief**	**Bekostigingsjaar**				
		2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Alfa	Laag	39.472	39.872	40.080	44.213	44.608
	Hoog	22.168	22.801	22.464	23.096	24.243
	Top	0	0	0	0	0
Bèta	Laag	11	8	25	75	102
	Hoog	93.833	96.249	99.544	103.489	103.438
	Top	0	0	0	0	0
Gamma	Laag	173.563	172.415	174.617	183.759	184.296
	Hoog	23.262	24.628	24.955	27.401	27.983
	Top	0	0	0	0	0
Medisch	Laag	39.432	40.484	41.930	45.123	47.662
	Hoog	4.888	5.304	5.744	6.193	6.490
	Top	3.668	3.900	4.186	4.386	4.393
Totaal		**400.298**	**405.661**	**413.544**	**437.735**	**443.216**

Tabel 5: Studentgebonden financiering in het onderwijsdeel en de kwaliteitsbekostiging van de rijksbijdrage in het hbo per domein (bedragen in miljoenen euro's)

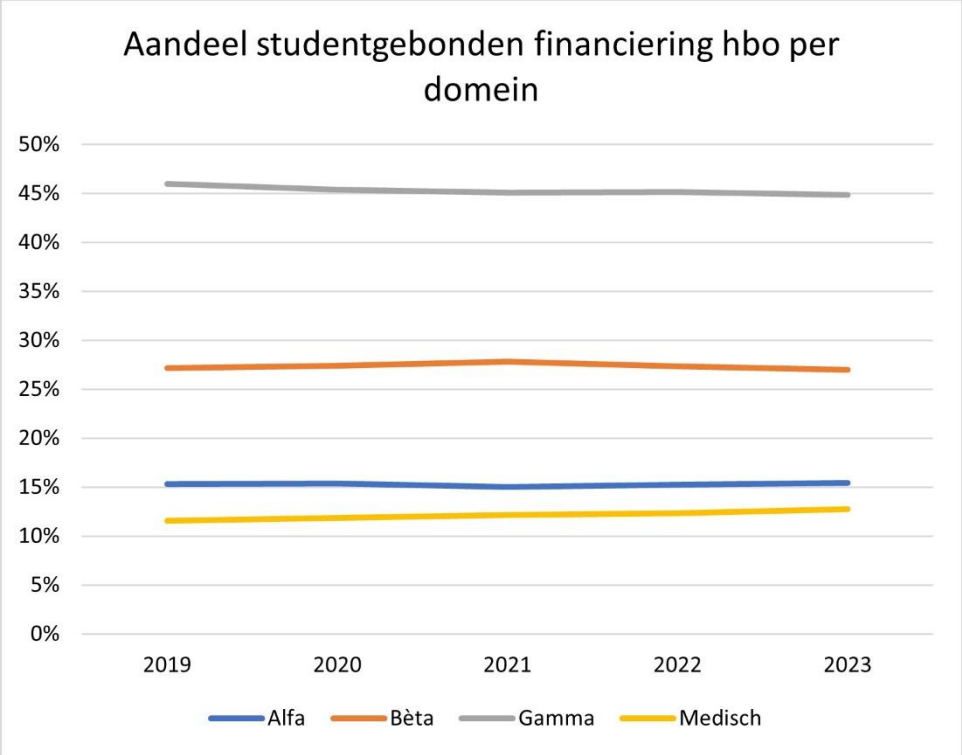
Domein	**Bekostigingsjaar**				
	2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*

Alfa	428	404	464	491	523
Bèta	757	721	859	883	915
Gamma	1.282	1.193	1.392	1.457	1.521
Medisch	323	311	374	397	432
Totaal	**2.789**	**2.629**	**3.088**	**3.229**	**3.391**

Tabel 6: Studentgebonden financiering in het onderwijsdeel en de kwaliteitsbekostiging van de rijksbijdrage in het hbo per CROHO-onderdeel (bedragen in miljoenen euro's)

CROHO-onderdeel	**Bekostigingsjaar**				
	2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Economie	888	829	967	1.008	1.047
Gedrag en maatschappij	382	352	336	340	360
Gezondheidszorg	323	311	374	397	432
Landbouw en natuurlijke omgeving	88	84	97	99	102
Natuur	-	-	-	-	-
Onderwijs	289	272	316	341	358
Recht	3	4	86	108	112
Sectoroverstijgend	24	24	7	5	6
Taal en cultuur	130	124	146	149	162
Techniek	661	629	760	782	811
Totaal	**2.789**	**2.629**	**3.088**	**3.229**	**3.391**

Grafiek 1: Aandeel van de studentgebonden financiering in het hbo per domein

Wetenschappelijk onderwijs

In tabel 7 staat het aantal bekostigde inschrijvingen en graden in het wo, uitgesplitst naar domein en tarief, voor de periode 2019-2023. Op basis van de bekostigde inschrijvingen en graden is berekend welk bedrag kan worden toebedeeld aan elk van de domeinen. Deze bedragen zijn in tabel 8 te vinden. In tabel 9 staat een uitsplitsing van de bedragen per CROHO-onderdeel. In grafiek 2 is het relatieve aandeel van de studentgebonden financiering per domein weergegeven.

Tabel 7: Aantal bekostigde inschrijvingen en graden in het wo, uitgesplitst per domein en tarief

Domein	**Tarief**	**Bekostigingsjaar**				
		2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Alfa	Laag	24.058	24.826	25.630	27.414	28.271
	Hoog	4.007	4.250	4.210	4.504	4.701
	Top	0	0	0	0	0
Bèta	Laag	759	904	1.120	1.319	1.456
	Hoog	69.002	74.086	77.071	82.382	85.705
	Top	1.925	1.932	2.070	2.201	2.330
Gamma	Laag	108.781	114.029	119.351	131.677	138.885
	Hoog	3.141	3.367	3.457	3.664	3.815
	Top	0	0	0	0	0
Medisch	Laag	0	0	0	0	0
	Hoog	10.850	11.456	11.986	12.958	13.727
	Top	24.603	24.039	24.545	24.134	24.830
Totaal		**247.126**	**258.887**	**269.441**	**290.253**	**303.720**

Tabel 8: Studentgebonden financiering in het onderwijsdeel en de kwaliteitsbekostiging van de rijksbijdrage in het wo per domein (bedragen in miljoenen euro's)

Domein	**Bekostigingsjaar**				
	2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Alfa	147	127	153	167	179
Bèta	537	480	589	641	695
Gamma	554	485	596	669	733
Medisch	440	364	439	448	482
Totaal	**1.677**	**1.455**	**1.777**	**1.923**	**2.089**

Tabel 9: Studentgebonden financiering in het onderwijsdeel en de kwaliteitsbekostiging van de rijksbijdrage in het wo per CROHO-onderdeel (bedragen in miljoenen euro's)

CROHO-onderdeel	**Bekostigingsjaar**				
	2019	*2020*	*2021*	*2022*	*2023*
Economie	192	166	202	229	248
Gedrag en maatschappij	233	205	254	280	312
Gezondheidszorg	440	364	439	448	482
Landbouw en natuurlijke omgeving	70	62	76	80	82
Natuur	200	179	223	248	273
Onderwijs	11	10	10	11	12
Recht	106	93	115	132	143

Sectoroverstijgend	68	61	77	84	92
Taal en cultuur	113	97	117	127	136
Techniek	244	218	264	284	309
Totaal	**1.677**	**1.455**	**1.777**	**1.923**	**2.089**

Grafiek 2: Aandeel van de studentgebonden financiering in het wo per domein

